Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto gavimo, naudojimo ir atskleidimo

(COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD))

(2014/C 226/09)

Europos Parlamentas, 2013 m. gruodžio 9 d., ir Taryba, 2013 m. gruodžio 13 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto gavimo, naudojimo ir atskleidimo

COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. kovo 11 d. priėmė savo nuomonę.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 138 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 3 susilaikius.

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1 Komercinės paslapys faktiškai apima bet kokią ekonominę vertę turinčią informaciją (technologija, receptas, rinkodaros duomenys ir t. t.), kurios konfidencialumas turėtų būtų užtikrintas. Taigi tai yra nematerialusis įmonių turtas.

1.2 Nematerialiojo turto apsauga yra gyvybiškai svarbi įmonėms – tiek MVĮ, tiek nekomercinėms mokslinių tyrimų įstaigoms – ir būtina siekiant užtikrinti Europos Sąjungos konkurencingumą arba skatinti inovacijas ir naujų verslo priemonių klestėjimą, bendrus mokslinius tyrimus arba tarpvalstybinį bendradarbiavimą.

1.3 Sąjungoje nėra nei komercinės paslapties bendros apibrėžties, nei suderintos teisinės apsaugos.

1.4 Komitetas remia Komisijos siekiamą tikslą suderinti praktinės patirties ir komercinių paslapčių teisinę apsaugą, kadangi apskritai tai yra svarbiausios priemonės skatinti įmones, ypač MVĮ, diegti inovacijas ir didinti jų konkurencingumą.

1.5 Komitetas pabrėžia, kad komercinių paslapčių apsauga nuo jų neteisėto gavimo ir naudojimo, kokia ji numatyta pasiūlyme dėl direktyvos, yra labai panaši į apsaugą, numatytą Direktyvoje EB 2004/48 dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo, pavyzdžiui, autorių teisės, prekės ženklai, dizainas arba patentai, kadangi pagal ją valstybių narių reikalaujama užtikrinti teisėtam komercinės paslapties turėtojui galimybę naudotis veiksmingu civilinėje teisėje numatytu teisių gynimu.

1.6 Komitetas palankiai vertina tai, kad pasiūlyme dėl direktyvos subalansuotai siekiama užtikrinti didesnį teisinį tikrumą, padidinti su komercinėmis paslaptimis susijusių inovacijų vertę labiau suvienodinant teisės normas su tarptautine teise, visų pirma Sutartimi dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS).

1.7 Nors komercinės paslapties apibrėžtis atitinka TRIPS sutartį, ji neatrodo pakankamai tobula, kad apimtų visas saugotinos su komercinėmis paslaptimis susijusios informacijos kategorijas.

1.8 Komitetas mano, kad vienoje iš konstatuojamųjų dalių Komisija galėtų aiškiai nurodyti, kad komercinę vertę galinti turėti informacija taip pat gali būti saugoma kaip komercinė paslaptis.

1.9 EESRK primigtinai ragina Komisiją šioje srityje nedelsiant imtis veiksmų.

2. **Įžanga**

2.1 Praktinės patirties ir komercinių paslapčių (neatskleistos verslo informacijos) apsauga yra labai svarbi siekiant skatinti įmonių gebėjimą diegti inovacijas ir didinti jų konkurencingumą.

2.2 Komercinės paslapties sąvoka faktiškai apima bet kokią ekonominę vertę turinčią informaciją (technologija, receptas, rinkodaros duomenys ir t. t.), kurios konfidencialumas turėtų būtų užtikrintas.

2.3 Tai nėra išskirtinės intelektinės nuosavybės teisės, tačiau dažnai su jomis susijusios. Taigi patentas dažnai yra su mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veikla, vykdoma pasitelkiant dideles finansines ir žmogiškųjų išteklių investicijas, susijusios praktinės patirties arba komercinės paslapties rezultatas.

2.4 Europos Sąjungoje nėra vienodos komercinės paslapties sąvokos. Vienintelė suderinta komercinės paslapties apibrėžtis pateikiama Pasaulio prekybos organizacijos TRIPS sutartyje (Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba) ir yra grindžiama trimis kumuliacinėmis sąlygomis:

— **Slaptumas** Tai suprantama kaip suinteresuotoms šalims nežinoma arba sunkiai prieinama paslaptis.

— **Komercinė vertė** Ši komercinė vertė faktiškai susijusi su konfidencialiu paslapties pobūdžiu.

— Galiausiai komercinės paslapties turėtojas protingomis pastangomis turėtų siekti išlaikyti jos konfidencialumą.

2.5 Kadangi Sąjungoje nėra vienodos komercinės paslapties apibrėžties, jos teisinė apsauga įvairiose valstybių narių teisinėse sistemose skiriasi.

2.6 Tuo tarpu šiuo metu, kai pramoninis šnipinėjimas ir kompiuterinio piratavimo pavojus pasiekė nerimą keliantį mastą, ypač srityse, kuriose svarbiausias vaidmuo tenka moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir finansinėms investicijoms (automobilių, telekomunikacijų, farmacijos ir kt. sritys), ypač svarbu užtikrinti Europoje komercinių paslapčių teisinę apsaugą.

2.7 Beje, Komitetas jau yra parėmęs Komisijos kovos su piratavimu veiksmus ir yra pateikęs savo nuomonę šiuo klausimu ([1]).

3. **Komisijos pasiūlymas**

3.1 Pasiūlymas pateiktas pasibaigus konsultacijoms, po kurių Komisija konstatavo valstybių narių nacionalinių teisės aktų skirtumus, visų pirma susijusius su komercinės paslapties apibrėžtimi ir komercinės paslapties turėtojo galimybe naudotis teisių gynimo priemonėmis.

3.2 Pasiūlymas grindžiamas dviem teiginiais: skirtingi nacionaliniai teisės aktai trukdo bendrai vykdyti mokslinius tyrimus tarpvalstybiniu lygmeniu ir turi neigiamo poveikio įmonių, kurių komercinė paslaptis galėtų būti pasisavinta valstybėse narėse, kuriose apsauga mažiausia, konkurencingumui.

3.3 Taigi pasiūlymo tikslas – suderinti šio nematerialiojo turto, kuris nelaikomas intelektinės nuosavybės teise, apsaugą.

3.4 *Komercinės paslapties apibrėžtis*

3.4.1 Komisija remiasi TRIPS sutartyse pateikta komercinės paslapties apibrėžtimi ir siūlo tris kumuliatyvines sąlygas, kurias įvykdžius informacija gali būti laikoma saugotina komercine paslaptimi:

— ji turi būti slapta, t. y. nežinoma arba lengvai negaunama asmenims iš aplinkos, kurioje paprastai dirbama su tokia informacija;

— informacija turi turėti komercinę vertę, todėl ji yra slapta;

— komercinės paslapties turėtojas protingomis pastangomis turėtų siekti išlaikyti jos konfidencialumą.

3.5 *Neteisėto pasisavinimo sąvoka*

3.5.1 Pasiūlymo 3 straipsnyje neteisėta prieiga prie slapto dokumento, vagystė, kyšio davimas, apgaulė, konfidencialumo susitarimo pažeidimas papildomi bet kokiais kitais veiksmais, *kurie tomis aplinkybėmis laikomi prieštaraujančiais sąžiningai komercinei praktikai*.

3.5.2 Pasiūlyme taip pat numatyta, kad bet koks tolesnis komercinės paslapties naudojimas arba atskleidimas laikomas neteisėtu, kai tam tikromis aplinkybėmis naudodamas arba atskleisdamas paslaptį asmuo negalėjo nežinoti, kad informaciją suteikęs asmuo paslaptį gavo neteisėtai.

([1]) OL C 306, 2009 12 16, p. 7 ir OL C 18, 2011 1 19, p. 105.

3.6 *Teisėtas komercinių paslapčių gavimas, naudojimas ir atskleidimas*

3.6.1 Pasiūlymo dėl direktyvos 4 straipsnyje nurodyta, kad paslapties gavimas laikomas teisėtu, kai ji gauta:

— nepriklausomai atradus ar sukūrus;

— naudojant apgrąžos inžineriją *(angl. reverse engineering)*: komercinė paslaptis yra nebesaugoma, jei ji gali būti atskleista pagal joje esantį produktą;

— naudojantis darbuotojų atstovų teisėmis į informaciją ir konsultavimąsi, įskaitant atvejus, kai minėti atstovai informuoja darbuotojus;

— siekiant teisėtai pasinaudoti saviraiškos ir informacijos laisve;

— per informatorius esant tam tikroms papildomoms sąlygoms, t. y. jei naudojimas arba atskleidimas būtinas ir jei tai atitinka viešąjį interesą;

— vykdant sąžiningą komercinę praktiką, siekiant įvykdyti nesutartinę prievolę, apsaugoti teisėtą interesą.

3.6.2 4 straipsnyje numatyta naujovė, kadangi jame aiškiai nurodoma, kad nepriklausomas atradimas ar apgrąžos inžinerija yra teisėti informacijos gavimo būdai.

3.7 *Komercinės paslapties turėtojo teisių gynimas*

3.7.1 Valstybės narės privalo užtikrinti civilinėje teisėje numatytas teisių gynimo priemones neteisėto komercinės paslapties pasisavinimo atveju.

3.7.2 Atsižvelgiant į nuolatines diskusijas dėl piktnaudžiavimo areštuojamo turto aprašymo procedūra, valstybės narės raginamos skirti sankcijas už piktnaudžiavimą bylinėjimusi siekiant nesąžiningai pavėlinti arba apriboti atsakovo galimybes patekti į rinką, jį įbauginti arba prie jo priekabiauti.

3.7.3 Pasiūlymo dėl direktyvos 8 straipsnyje taip pat remiamasi konkurencijos teise ir nurodomos apsaugos priemonės siekiant išvengti komercinės paslapties atskleidimo teismo procese: apribojama teisė susipažinti su visu dokumentu, kuriame yra komercinė paslaptis, arba jo dalimi, teisės dalyvauti teismo posėdžiuose, nekonfidencialiose teismo sprendimų versijose panaikinamos dokumento vietos, kuriuose yra komercinių paslapčių.

3.7.4 Pasiūlyme numatytos šios laikinosios priemonės: komercinės paslapties turėtojui turi būti suteikta teisė prašyti uždrausti atskleisti ir naudoti komercinę paslaptį, uždrausti gaminti, parduoti ir naudoti pažeidžiančias prekes ir jas sulaikyti arba pristatyti.

3.7.5 Pasiūlyme numatyta daug kitų procedūrinių garantijų ir, siekiant užtikrinti subsidiarumo principą, teismui turi būti sudaryta galimybė prašyti atsakovo pateikti garantiją, kad būtų galima atlyginti paslapties turėtojo patirtą žalą.

4. **Bendrosios pastabos dėl pasiūlymo dėl direktyvos**

4.1 Pasiūlyme dėl direktyvos pateikiama pakankamai plati komercinės paslapties apibrėžtis, kad visų pirma apimtų receptą, mokslinius tyrimus arba tyrimus, kurie dar nėra intelektinės nuosavybės teisių objektas.

4.2 Pasiūlymo tikslas – padidinti Europos įmonių ir mokslinių tyrimų įstaigų, kurios remiasi praktine patirtimi ir komercinėmis paslaptimis ir negali būti saugomos remiantis intelektinės nuosavybės teisėmis, kadangi turėtojas negali įgyti su jais susijusių išimtinių teisių, konkurencingumą.

4.3 Tradicinės pramoninės nuosavybės teisės, pavyzdžiui, patentai, prekių ženklai, dizainas ir modeliai, neapima didelės dalies žinių ir informacijos, kurios vis dėlto būtinos įmonių ekonominiam augimui.

4.4 Be to, MVĮ dažnai komercinėmis paslaptimis siekia apsaugoti šią ypač svarbią informaciją, kadangi neturi specialiai tam parengtų žmogiškųjų išteklių arba pakankamų finansinių pajėgumų registruoti, valdyti, apsaugoti ir užtikrinti savo pramoninės nuosavybės teises.

4.5 Įmonės, siekdamos įveikti šias kliūtis, su darbuotojais ar subrangovais pasirašomose sutartyse dažnai numato neatskleidimo susitarimus. Komercinių paslapčių apsaugos taisyklės negali riboti žodžio laisvės ir galimybės pranešti apie vidaus pažeidimus arba darbuotojų galimybės pakeisti darbo vietą ir pasinaudoti įgytomis bendrosiomis žiniomis ir patirtimi.

4.6 Taigi pasiūlymas yra labai svarbus ypač atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu vykdant ekonomikos veiklą vis dažniau tenka kreiptis į subrangovus, vadinasi paslaugų teikėjams laikinai prieinama tampa įvairi svarbi informacija.

4.7 Be to, informacinių ir ryšių sistemų tobulinimas sudaro palankesnes sąlygas piratauti, pasisavinti ir atskleisti komercines paslaptis, o tai didina riziką, kad jos bus naudojamos trečiosiose šalyse gaminti prekėms, kurios vėliau konkuruos Europos rinkoje su dėl neteisėto pasisavinimo nukentėjusia įmone.

4.8 EESRK atkreipia dėmesį, kad dėl nuolat griežtinamų atskaitomybės reikalavimų, visų pirma biržinėms bendrovėms, kyla grėsmė komercinių paslapčių išsaugojimui. Šiose ataskaitose pateikiama informacija tampa vieša, prieinama visiems investuotojams, kurie gali būti konkurentai arba gali jais tapti.

4.9 EESRK mano, kad pasiūlymo dėl direktyvos 4 straipsnyje taip pat turėtų būti atsižvelgta į paslapčių atskleidimo riziką, susijusią su stebėtojų tarybos arba biržinių bendrovių valdybos nariams tenkančia prievole teikti ataskaitas.

5. **Konkrečios pastabos dėl pasiūlymo dėl direktyvos**

5.1 Pasiūlyme numatyta daug procedūrinių garantijų, visų pirma laikinosios ir prevencinės priemonės, taip pat taisomosios ir teisių gynimo priemonės, taikomos teismui priėmus sprendimą dėl bylos esmės ir nustačius komercinės paslapties pažeidimą, pavyzdžiui, pažeidėjui sunaikinus turėtą informaciją, susijusių produktų atšaukimas ir sunaikinimas, žalos apskaičiavimas atsižvelgiant į padarytą moralinę žalą ir sprendimo dėl bylos esmės paskelbimas.

5.2 Nukentėjusiosios šalies prašymu atlyginama žala turi atitikti realiai patirtą žalą atsižvelgiant į materialinius ir moralinius aspektus.

5.3 Tačiau *atitinkamais atvejais* teisėjas galės nustatyti vienkartinę žalos atlyginimo sumą, pavyzdžiui, apskaičiuotą remiantis autorinių atlyginimų ar mokesčių, kuriuos būtų reikėję sumokėti, jei pažeidėjas būtų paprašęs leidimo naudoti komercinę paslaptį, suma.

5.4 Komitetas pabrėžia, kad pasiūlymo dėl direktyvos 3 straipsnyje minimomis baudžiamosios teisės sąvokomis *vagystė, kyšis, apgaulė* siekiama paaiškinti neteisėto komercinių paslapčių gavimo, naudojimo ir atskleidimo sąvoką.

5.5 Komisijos tikslas – suderinti civilinėje teisėje numatytas teisių gynimo priemones siekiant novatoriškoms įmonėms visoje ES veiksmingiau ginti savo komercines paslaptis. Šiuo požiūriu svarbus 5 straipsnis *Bendroji pareiga*, kadangi jame nurodyta, kad valstybės narės numato priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones, kurių reikia siekiant užtikrinti civilinėje teisėje (Komitetas pabrėžia) numatyto teisių gynimo prieinamumą.

5.6 Be to, susidaro įspūdis, kad pasiūlyme dėl direktyvos komercinė paslaptis prilyginama intelektinės nuosavybės formai, išimtines naudojimo teises. Numatyta apsauga labai panaši į 2004 m. balandžio mėn. direktyvoje 2004/48 EB dėl intelektinės nuosavybės teisių – tokių kaip autorių ir gretutinės teisės, prekių ženklai, dizainas arba patentas – gynimo apsaugą. Beje, diskutuojama dėl galimybės persvarstyti šią direktyvą. Dėl 4 straipsnio EESRK mano, jog labai svarbu, kad darbuotojai, atskleidę trūkumus ar kokį kitą atvejį darbo vietoje, galėtų pasikonsultuoti su profesinės sąjungos patikėtiniu nerizikuodami dėl to būti apkaltinti susijusiu pažeidimu. EESRK mano, kad direktyvoje turėtų būti nuostata dėl darbuotojų, kurie pasinaudoja 4 straipsnyje nurodytomis galimybėmis, apsaugos.

5.7 Šiuo požiūriu Komitetas, atsižvelgdamas į tebevykstančias diskusijas dėl piktnaudžiavimo areštuojamo turto aprašymo procedūra ([2]), *ex parte* procedūra, palankiai vertina tai, kad pasiūlymas skiriasi nuo Direktyvos EB 2004/48, ir 10 straipsnio 2 dalyje aiškiai pabrėžia, kad valstybių narių teisminės institucijos turės įvertinti laikinųjų ir prevencinių priemonių proporcingumą.

5.8 Pasiūlyme dėl direktyvos komercinę paslaptį prilyginant tam tikrai intelektinės nuosavybės formai netgi įterpiama „sąžiningos komercinės praktikos“ sąvoka. Ši sąvoka jau yra TRIPS sutartyse.

([2]) Kasacinis teismas, civilinis, Prekybos rūmai, 2013 m. vasario mėn., 11-26.361 *Société Vetrotech Saint-Gobain international;* Paryžiaus TGI trečioji kolegija 2011 m. lapkričio 15 d. *Sociétés JCB,* Laurent Labatte komentaras (*Marks & Clerk* Prancūzija, konsultacijos pramoninės nuosavybės klausimais).

5.9 Europos Sąjungos Teisingumo Teismas savo ruožtu turėjo progą aiškinti „sąžiningos praktikos“ sąvoką ([3]), minimą Direktyvoje 89/104/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su prekių ženklais, suderinimo.

5.10 Nepaisant labai pažangaus pasiūlymo, priėmus direktyvą įmonės vis tiek turės imtis visų reikiamų prevencijos priemonių, pavyzdžiui, techninių, organizacinių ir sutartinių, kad apsaugotų savo komercines paslaptis.

5.11 Todėl, atrodo, nepakanka informaciją, galinčią atskleisti komercinę paslaptį, sieti tik su greita komercine verte, kadangi tam tikra ekonominė, pramoninė, techninė ar mokslinė informacija gali turėti ne tiesioginę, o potencialią komercinę vertę, ypač kai ši informacija susijusi su techniniais arba moksliniais mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros duomenimis.

5.12 EESRK siūlo papildyti 4 straipsnio 1 dalyje pateiktą sąrašą nurodant, kad komercinės paslapties gavimas laikomas teisėtu, kai ji gauta:

e) „valdybai ar stebėtojų tarybai vykdant jiems suteiktus atskaitomybės reikalavimus“.

5.13 EESRK siūlo taip pat papildyti 4 straipsnio 2 dalyje pateiktą sąrašą nurodant, kad valstybės narės užtikrina, kad teisė taikyti šioje direktyvoje numatytas priemones, procedūras ir teisių gynimo priemones nebūtų suteikta, kai komercinė paslaptis tariamai gauta, naudojama arba atskleista tokiais atvejais: f) „kai komercinė paslaptis atskleista nebiržinių bendrovių valdybos arba stebėtojų tarybos nariams vykdant atskaitomybės reikalavimus“.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas
Henri MALOSSE

([3]) Žr. Direktyvą 89/104/EEB valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką dėl „sąžiningos praktikos“ sąvokos aiškinimo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, 2005 m. kovas, Byla C-228/03 *Gillette Company Gillette group Finland Oy* prieš *LA laboratories Oy*.

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

Toliau nurodytas skyriaus nuomonės sakinys iš dalies pakeistas siekiant atsižvelgti į asamblėjos priimtą pakeitimą, nors daugiau nei ketvirtadalis balsavusiųjų pritarė pradinei teksto versijai (Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnio, 4 dalis):

4.5 punktas

„4.5 *Įmonės, siekdamos įveikti šias kliūtis, su darbuotojais ar subrangovais pasirašomose sutartyse dažnai numato neatskleidimo susitarimus*“

Balsavimo rezulatatai

Už: 80

Prieš: 46

Susilaikė: 10